

співробітництва, що дозволяє знижувати витрати виробництва, оптимізувати структуру виробництва та асортимент продукції, що спрощує залучення капіталів і в результаті прискорювати економічний розвиток. Другий процес — відкритість кордонів дозволяє збільшувати попит на певні групи товарів та послуг, виробництво яких є більш ефективним у тій чи іншій країні, що призводить до нерівномірності розвитку низки галузей і, підвищуючи ступінь залежності від світової кон'юнктури ринку, посилює роль зовнішніх економічних загроз.

Галушко О. І.,

старший викладач кафедри
девелопменту нерухомості, обліку та
маркетингу

*(Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури, м.
Дніпро)*

Коваленко-Марченкова Є. В.

доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту,
кандидат економічних наук

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
м. Дніпро)*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ВІД ЗАГРОЗ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Соціально-економічну систему можна визначити як цілісна сукупність взаємозалежних та взаємодіючих соціальних та економічних суб'єктів та відносин між ними з приводу розподілу та споживання матеріальних та нематеріальних ресурсів. Основні характеристики соціально-економічної системи [1, 2]:

1. Цілісність означає, що зміна будь-якого компонента системи впливає на інші компоненти і призводить до зміни системи в цілому. Таке явище зумовлено діалектичною взаємодією факторів, наприклад продуктивних сил та виробничих відносин, коли при зміні засобів виробництва змінюються відповідно виробничі відносини та система в цілому. Отже цілісність зумовлюється взаємозалежністю компонентів соціально-економічної системи.

2. Ієрархічність означає, кожна система може бути розглянута як елемент системи вищого порядку. Наприклад, регіональна соціально-економічна система є складовою національної соціально-економічної

системи України, яка в свою чергу, є елементом глобальної соціально-економічної системи.

3. Інтегративність передбачає, що соціально-економічна система в цілому має властивості, що відсутні в окремих її елементах. Правильне і зворотне, тобто елементи можуть мати властивості, які притаманні системі загалом.

Отже, соціально-економічна система держави відноситься до складних багатфакторних систем.

Оскільки ефективне функціонування та сталий розвиток соціально-економічної системи є визначальним фактором розвитку суспільства і держави, забезпечення безпеки соціально-економічної системи є вкрай важливою метою державного рівня. Проблемам соціально-економічної безпеки присвячено роботи багатьох науковців, зокрема: О.Г. Білоуса, А.С. Гальчинського, В.М. Геєця, Б.В. Губського, Б.М. Данилишина, Я.А. Жаліла, О.І. Захарова, Т.М. Качали, В.М. Кудрова, В.І. Мунтіяна, П.Я. Пригунова, О.Г. Осауленка, В.І. Павлова, І.Л. Сазонця, А.В. Степаненка, О.С. Сухарева, В.І. Франчука та ін. [1-6].

Розглядаючи поняття соціально-економічної безпеки, слід зауважити, що воно тісно пов'язане з поняттям загрози. Під соціально-економічною загрозою слід розуміти потенційну можливість завдання шкоди суб'єктами господарювання внутрішніми та зовнішніми чинниками. Тоді соціально-економічну безпеку можна визначити як захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях [1-3]. Таким чином, державна політика в сфері соціально-економічної безпеки повинна забезпечувати максимально можливу захищеність системи на всіх рівнях від усіх можливих загроз.

Розглянемо загрозу глобалізації для національної економіки та можливі шляхи захисту від неї. Під глобалізацією будемо розуміти процес інтеграції економік, суспільств і культур у всьому світі, що постійно розвивається і посилюється. Деякі країни отримали значні переваги від глобалізації, наприклад Китай та Індія вийшли на новий технологічний рівень та суттєво покращили показники соціально-економічного розвитку, значно скоротили бідність населення. А багато африканських країн не отримали суттєвих переваг від глобалізації, в їх структурі експорту продовжують переважають сировинні ресурси з низькою доданою вартістю. Ця проблема характерна і для України – вибір курсу європейської інтеграції не призвів до якісного стрибка в структурі експорту, наша країна наращує експорт продуктів з низькою доданою вартістю. Так, в період до пандемії, у 2019 та попередніх роках, основними статтями українського експорту були: метали (близько 25 %); зернові та олійні культури (близько 21 %); рослинні та тваринні жири (близько 9 %); руди (близько 9 %); машини, обладнання та механізми (близько 10%) [5]. Таким чином, лише 10% українського експорту припадало на продукцію з високою доданою вартістю. Отже Україна так і не використала таких переваг глобалізації, як імплементація кращих світових досягнень у таких сферах, як технології, засоби зв'язку, наука, транспорт та

промисловість. Натомість спостерігається подальша сировинна орієнтація економіки та відтік кваліфікованої робочої сили. Наочним прикладом є сектор ІТ: рівень українських фахівців у цій сфері визнаний у всьому світі, але переважна більшість компаній реєструється в інших юрисдикціях з більш сприятливим бізнес-кліматом. А українські високотехнологічні та ІТ стартапи обирають релокацію вже на ранній стадії.

Тому основними напрямками захисту соціально-економічної системи держави від негативного впливу глобалізації є:

- створення сприятливого бізнес-клімату для технологічного розвитку та інновацій;

- політика зваженого протекціонізму, наприклад стимулювання створення спільних високотехнологічних підприємств в Україні та експорту продукції з високою доданою вартістю замість експорту ресурсів або релокації бізнесів;

- розвиток технічної освіти та підтримка інноваційної діяльності на всіх ланках соціально-економічної системи.

Список використаних джерел:

1. Живко З.Б., Керницька М.Л. Соціально-економічна безпека: навч. посіб. для самост. вивч. дисц. Львів: Ліга-Прес. 2008. 345 с.
2. Сергєєва Л. Н. Соціально-економічна безпека [Текст]: навч. посіб. / Л.Н. Сергєєва, Т. М. Книшенко, О. В. Лобань. Класич. приват. ун-т. Запоріжжя : Класичний приватний університет. 2011. 107 с.
3. Соціально-економічна безпека : навч. посіб. / Г. О. Швиданенко, В. М. Кузьомко, Н. І. Норіцина та ін.; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. К.: КНЕУ. 2011. 511 с.
4. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О.Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін.; кер. авт. кол. і наук. ред. О.Г. Білорус. К.: КНЕУ. 2001. 733 с.
5. Віннічук Ю. Чому Україна бідна. URL: <https://biz.censor.net/r3117488>
6. Губерная Г. К. Социально-экономические асимметрии как проблема совершенствования государственной региональной политики. *Вісн. економічної науки України*. 2005. № 1. С. 30–36.
7. Кулик В., Полтораков А. Проблемы обеспечения национальной безопасности Украины. К.: Центр исследований проблем гражданского общества. 2010. 12 с.

Галушко О. І.,

старший викладач кафедри
девелопменту нерухомості, обліку та
маркетингу,

Пилипенко Н. А.

студентка гр. ФІН-21мп,

(Придніпровська державна академія